TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL TAŞPINAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3912)

Karar Tarihi: 6/2/2014

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : İsmail TAŞPINAR

Vekili : Av. Abdullah ERKOL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, İlçe Seçim Kurulu Başkanının kararı sonucunda oda seçimlerine katılamaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Mersin Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının (SMMMO) üyesidir. Başvurucu, SMMMO'nun organlarının belirlenmesi için 12/5/2013 tarihinde yapılan oda seçimlerine Meslekte Birlik Gurubunun başkanı sıfatıyla katılmak istemiştir.

6. Başvurucunun başkanı olduğu gurup adına verdiği aday listesi Divan Başkanlığı tarafından, tüm adayların ayrı ayrı dilekçe vermesi gerektiği gerekçesiyle reddedilmiştir.

7. Başvurucu eksikliği gidererek listeyi tekrar Divan Başkanlığına vermek istemiş, ancak Divan Başkanlığı verilen süre içerisinde eksiklik giderilmediği gerekçesiyle aday listesini kabul etmemiştir.

8. Başvurucu, Divan Başkanlığının bu kararına yaptığı itiraz Oda Genel Kurulunda oylanmış ve reddedilmiştir.

9. Başvurucunun, oda seçiminin iptali için yaptığı itiraz başvurusu Akdeniz 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 14/5/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı ret gerekçesini Yeminli Mali Müşavirler Odası Yönetmeliği'nin oda organlarının seçim esaslarına ilişkin 22. maddesinin 1. Ek fıkrasında "*Guruplardan aday olacak kişilerin adaylığa ilişkin dilekçeleri gurup listesine eklenerek divana verilir*" hükmüne dayandırmıştır. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı kararını kesin olarak vermiştir.

10. Başvurucu Akdeniz 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuş; Başkanlık, 17/5/2013 tarihli kararında, Başkanlığa ibraz edilen ve 11/5/2013 tarihli Genel Kurula sunulduğu anlaşılan ve içeriğinde "*genel kurulun 10. maddesine şerh koyuyoruz*" ibaresi bulunan dilekçenin hangi amaçla verildiğinin dilekçeden anlaşılmadığı; divan kararlarının iptalinin "*birlik yahut mahkeme kararları ile mümkün olduğu*" gerekçesiyle karar düzelme talebinin reddine karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 1/6/1989 tarih ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun "*Oda ve birlik organlarının seçim esasları*" başlıklı 40. maddesinin 1., 6., 7., 9., 12., 13. ve 15. fıkraları şöyledir:

> *"Odaların ve birliğin organ seçimleri gizli oyla yapılır ve seçim işlemleri aşağıdaki esaslara göre yargı gözetimi altında gerçekleştirilir.*
>
> *...*
>
> *Hâkim, kamu görevlileri veya aday olmayan üyeler arasından bir başkan ile iki üyeden oluşan bir seçim sandık kurulu tayin eder. Aynı şekilde ayrıca üç yedek üye de belirler. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda kurula en yaşlı üye başkanlık eder.*
>
> *Seçim sandık kurulu, seçimlerin kanunun öngördüğü esaslara göre yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup bu görevleri seçim ve tasnif işleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.*
>
> *...*
>
> *Seçimlerde, üyeler bağımsız aday olabilecekleri gibi, aralarında oluşturacakları grupların listelerinden de aday olabilirler. Kurul üyelikleri ve Birlik Genel Kurul temsilcilikleri için ayrı oy pusulaları oluşturulur. Oy pusulalarında, grup listelerinden aday olanlar ilgili grup ismi altında, bağımsız adaylar ise ayrıca listelenir. Oy pusulaları, hangi kurul üyeliği için hangi grup ya da bağımsız adaya oy verileceğini gösterecek şekilde hazırlanır, grup isimlerinin ve bağımsız adayların adları yanına işaret konacak kare şeklinde kutulara yer verilmek suretiyle çoğaltılır, ilçe seçim kurulu mührü ile mühürlendikten sonra kullanılır. Oylar pusulada yer alan grup ya da bağımsız adayların ismi yanındaki kutu işaretlenmek suretiyle kullanılır. Oy verme işlemi, gizli oy açık tasnif esaslarına göre yapılır. Üye listesinde adı yazılı bulunmayan meslek mensubu oy kullanamaz. Oylar, oy verenin kimliğini resmi kuruluşlarca verilen belgeyle ispat etmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yeri imzalamasından sonra kullanılır. Oylar, üzerinde ilçe seçim kurulu mührü bulunan ve oy verme sırasında sandık kurulu başkanı tarafından verilecek zarflara konulmak suretiyle kullanılır. Mühürsüz oy pusulası ve zarfla kullanılan oylar geçersiz sayılır.*
>
> *...*

Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip seçim sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Birden fazla sandık bulunması halinde tutanaklar, hâkim tarafından birleştirilir. Tutanakların birer örneği seçim yerinde asılmak suretiyle geçici seçim sonuçları ilan edilir. Kullanılan oylar ve diğer belgeler tutanağın bir örneği ile birlikte üç ay süreyle saklanmak üzere ilçe seçim kurulu başkanlığına tevdi edilir.

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar, hâkim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. İtiraz süresinin geçmesi ve itirazların karara bağlanmasından hemen sonra hakim yukarıdaki hükümlere göre kesin sonuçları ilan eder ve ilgili oda ile birliğe bildirir.

...

Hâkim, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama sebebiyle seçimlerin iptaline karar verdiği takdirde, süresi bir aydan az ve iki aydan fazla olmamak üzere seçimin yenileneceği pazar gününü tespit ederek oda ve birliğe bildirir. Belirlenen günde yalnız seçim yapılır ve seçim işlemleri bu madde ile kanunun öngördüğü diğer hükümlere uygun olarak yürütülür.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 6/2/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 4/6/2013 tarihli ve 2013/3912 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, yapılan hukuksuzluk somut belgelerle ispatlanmasına rağmen İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının, konuyla ilgili yasaya açıkça aykırı karar vermesiyle ve ayrıca kararın kesin olarak verilmesiyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Ön Sorunların İncelenmesi

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

15. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "*Bireysel başvuru hakkı*" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükmüne göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da

girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

17. Anayasa'nın *"Hak arama hürriyeti"* kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

> *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."*

18. AİHS'nin *"Adil yargılanma hakkı"* kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

> *"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. …."*

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

20. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "*medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların*" ve bir "*suç isnadının*" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır (B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına göre Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşmenin 6. maddesi bir kimsenin "*medeni hak ve yükümlülükleri*"nin karara bağlanmasıyla ilgili bir yargılama usulünde uygulanır. Sözleşmenin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "*medeni*" meselelerde uygulanabilirliği için ilk olarak bir uyuşmazlığın bulunması gerekir. İkinci olarak uyuşmazlık, en azından savunulabilir bir şekilde iç hukukta tanınmış olduğu söylenebilecek "*haklar ve yükümlülükler*" ile ilgili olmalıdır. Üçüncü olarak uyuşmazlık konusu "*haklar ve yükümlülükler*", Sözleşme'deki anlamıyla "*medeni*" olmalıdır. Son olarak adil yargılanma hakkının kapsamına alınması istenen usulün, medeni hak ve yükümlülüğü karara bağlaması gerekir.

22. Somut olayda başvurucu, Mersin SMMMO'nun organlarından olan Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulunun belirlenmesi için yapılan seçimlere Meslekte Birlik Gurubunun başkanı sıfatıyla katılmak istemiş; Genel Kurul Başkanlık Divanı başvurucunun adaylık başvurusunu, başvuru usulüne aykırılık nedeniyle reddetmiştir. Başvurucu, adaylık başvurusunun kabul edilmemesi nedeniyle seçimlere katılamamış ve başvurucunun ilçe seçim kurulu başkanlığına yaptığı itiraz da reddedilmiştir. Başvurucu, ilçe seçim kurulu kararının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla başvurucunun bireysel başvuru hakkına sahip olup olmadığını belirlemek açısından öncelikle oda seçimlerinde aday

olma hakkının "*medeni*" bir hak olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğinin tespiti gerekmektedir.

23. AİHM'in Sözleşme'nin 6. maddesine dair benimsediği dinamik yorum anlayışı Mahkeme'nin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili soyut bir tanımlama yapmaktan kaçınmasına neden olmaktadır. Medeni hak ve yükümlülük kavramı, ilke olarak, özel hukuk davalarını Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması altına almaktadır. Fakat AİHM, geliştirdiği içtihatla, özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar yanında, kamu hukuku özellikleri ağır basan, devlet ile birey arasındaki uyuşmazlıkları da medeni hak ve yükümlülük kavramına dâhil etmekte ve 6. maddenin kapsamına girdiğini ortaya koymaktadır. AİHM'in bu yaklaşımı, Avrupa devletlerinin, devletlerin kamu gücüne dayanan bir imtiyazı kullandığı alanlarda da hukuk yolları sağlama eğilimi ile uyumludur.

24. Adil yargılanma hakkının bir insan hakkı olarak kavranmasının bir sonucu olarak AİHM'in geliştirdiği içtihatlar ile "*medeni hak ve yükümlülükler*" deyiminin kapsamının genişletmesinin en önemli sonucu adil yargılanma hakkının norm alanının genişlemesi olmuştur. Adil yargılanma hakkının norm alanının genişlemesinin bir sonucu olarak bireyler sahip olduğunu iddia ettikleri tüm yasal hak ve yükümlülükleri talep edebilir; aynı zamanda devletin bu hak ve yükümlülüklere yaptığı her türlü müdahaleye yargı önünde itiraz edebilirler.

25. Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*" denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle korunan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2013/71, K.2013/77, K.T. 18/6/2013).

26. Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde de AİHM'in "*medeni hak ve yükümlülükler*" deyiminin kapsamını genişletme eğilimi göz önüne alınmalıdır. AİHM, "*medeni hak ve yükümlülükler*" deyimini hangi hukuk alanına girdiğine ve devletin müdahale edip etmediğine bakılmaksızın bir kişinin sahip olduğu, savunulabilecek hak ve yükümlülükleri kapsayacak şekilde genişletme eğilimindedir.

27. Somut olayda başvurucu, Mersin SMMMO organlarında görev almak amacıyla seçimlere katılmak istemiş ancak bazı usulü eksiklikler nedeniyle aday olma talebi reddedilmiştir. SMMMO'lar, 3568 sayılı Kanun'da yazılı esaslar uyarınca meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadıyla kurulan, tüzelkişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. 3568 sayılı Kanun'un 23. maddesinde Oda Yönetim Kurulunun görevleri, aynı Kanun'un 26. maddesinde Oda Disiplin Kurulunun görevleri sayılmıştır.

28. Bir mali müşavir olan başvurucu, oda organlarında görev yapması halinde odanın mallarını yönetmek, odanın bütçesini hazırlamak, oda genel kuruluna çalışmalar hakkında

rapor vermek ya da disiplinle ilgili bazı muameleleri yapmak gibi odanın ve oda mensuplarının çalışma koşullarına ilişkin Kanun'dan kaynaklanan bazı görevleri yerine getirecektir. Başvurucunun 3586 sayılı Kanun'dan doğan statüsünden kaynaklanan oda yönetim ve disiplin kurullarında üye olmak ve odanın yönetimsel işlerinde görev almak için seçimlerde aday olmak hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan güvencelerden faydalanacağı kabul edilmelidir.

29. Başvuruya konu karar Akdeniz 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından ve kesin olarak verilmiştir. Çözümlenmesi gereken diğer bir mesele de İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının, Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan "*yargı mercileri*" deyimi kapsamına girip girmediği hususudur.

30. Anayasa Mahkemesi 1992 yılında verdiği bir kararında İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının Anayasa'nın 152. ve 10/11/1983 tarih ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun'un 28. maddesinde sözü edilen "*mahkeme*" deyiminin kapsamı içine girip girmediğini değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi, "*Seçim kurulları ve seçimlerle ilgili yasa hükümleri kendine özgü bir çözüm ve kurallar bütünüdür. Anayasa'nın 79. maddesinde dayanağını bulan seçim yasaları ile bu kurullara ve yargıçlara verilen görevler seçimin sınırları içinde ve kendi bütünlüğü çerçevesinde değerlendirilmelidir*" gerekçesi ile İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının "*bir davaya bakmakta olan mahkeme*" olarak nitelendirilemeyeceğine karar vermiştir (AYM, E.1992/12, K.1992/2, K.T. 18/2/1992).

31. Somut olayda, başvurucunun bireysel başvurusuna konu kararı veren merci, 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesi hükümleri uyarınca oda ve birlik seçimlerinde yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamak yetkisi bulunan ve ilçe Seçim Kurulu Başkanlığını yürüten hâkimdir.

32. AİHS'in 6. maddesi de klasik yargı teşkilatında bulunan mahkemelerin dışında kalan ama yargılama faaliyetlerinde bulunan organları da kapsayacak şekilde "*yargı yeri*" (tribunal) kelimesini kullanmaktadır. AİHM'e göre bir organa kelimenin maddi anlamında yargı yeri özelliği kazandıran, onun yargısal fonksiyonudur (bkz. *Belilos/İsviçre*, B. No: 10328/83, 29/4/1988, § 64*)*. Bu sebeple öncelikle İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının yargısal bir faaliyette bulunup bulunmadığının belirlenmesi, bunun için de söz konusu faaliyetin objektif içeriğine ve İlçe Seçim Kurulu Başkanlığınca verilen hükmün niteliğine bakmak gerekmektedir. Bunun için öncelikle, yargılama faaliyetinden ne anlaşılması gerektiğinin ortaya konulması zorunludur.

33. Devletin yargılama fonksiyonunun belirlenmesinde iki temel yaklaşım söz konusudur. Maddi anlamda yargılama faaliyeti, hukuki uyuşmazlıkları ve hukuka aykırılık iddialarını çözümleyen ve karara bağlayan bir devlet fonksiyonu olarak görülmektedir. Bu anlayış, organik açıdan idare içerisinde yer alan kimi organ ve kurulların benzer faaliyetlerinin de yargılama faaliyeti sayılması sonucunu doğurması nedeniyle yetersiz kalmaktadır (AYM, E.2012/102, K.2012/207, K.T. 27/12/2012).

34. Günümüzde genel kabul gören organik-şekli ölçüte göre, yargısal faaliyet, kanunla kurulan bağımsız ve tarafsız kuruluşlar tarafından, hukuki uyuşmazlıkların ve hukuka aykırılık iddialarının özel yargılama usulleri izlenerek çözümlenmesi ve kesin hükme bağlanması faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. Bağımsızlık ve tarafsızlık, yargı fonksiyonunu idare fonksiyonundan ayıran en önemli ölçüt olup, yargı yetkisini kullanacak olan merciin, çözülmesi istenen uyuşmazlığa doğrudan veya dolaylı olarak taraf olmayan ve uyuşmazlığın taraflarından tamamen bağımsız olan kişi veya kişilerden oluşmasını gerektirmektedir. Öte

yandan yargılama faaliyetinde idari faaliyetten farklı olarak, uyuşmazlığın çözümü, bağımsızlık ve tarafsızlığı güçlendiren özel yargılama usulleri izlenerek gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, yargı organları bir uyuşmazlığı kesin bir biçimde çözerken, idare organlarının verdiği kararlar kural olarak kesin nitelikte değildir. Dolayısıyla verilen karara karşı herhangi bir organa başvurulamaması, karara yargısal kimlik kazandıran önemli bir göstergedir (AYM, E.2012/102, K.2012/207, K.T. 27/12/2012).

35. AİHM de, AİHS'in 6. maddesinde düzenlenen adil yargılama hakkı bağlamında mahkemeyi, ulusal kanunlarda mahkeme olarak nitelendirilmiş olup olmadığına bakmaksızın, belli bir usul izleyerek ve hukuk kurallarına dayanarak, gerektiğinde devlet zoruyla yerine getirilmesi mümkün olan karar verme yetkilerini elinde tutan organ olarak nitelemektedir (bkz. *Sramek/Avusturya*, B. No: 8790/79, 22/10/1984, § 36*)*. İlgili karar organının mahkeme olarak nitelendirilebilmesi için ayrıca dava konusu olayı hem maddi hem de hukuki açıdan inceleme yetkisine sahip olması (bkz. *Belilos/İsviçre*, B. No: 10328/83, 28/4/1988, § 70*)* ve dava konusunu bağlayıcı bir şekilde sonuçlandırma yetkisinin bulunması gereklidir (bkz. *Findlay/İngiltere*, B. No: 22107/93, 25/2/1997, § 77*)*.

36. Bu tanıma göre yargısal faaliyetin en önemli unsuru, bir hukuki uyuşmazlığın tüm yönleriyle esastan çözümlenerek karara bağlanması ve bu kararın kesin hüküm niteliği taşımasıdır. Kesin hüküm, davanın tarafları arasındaki hukuki ilişkinin, bütün bir gelecek için kesin olarak tespiti veya düzenlenmesi ve aynı davanın hükmün kesinleşmesinden sonra yeniden açılamamasıdır.

37. 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesi hükümleri uyarınca İlçe Seçim Kurulu Başkanı olan hâkim, oda ve birlik seçimleri için üye listelerinin hazırlanması, listelere yapılacak itirazların karara bağlanması, sandık kurulunun oluşturulması, oy pusulalarının hazırlanması, seçim sonuçlarına ilişkin tutanakların birleştirilmesi işlemlerini yapar. Ayrıca aynı maddenin "*Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar, hâkim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. İtiraz süresinin geçmesi ve itirazların karara bağlanmasından hemen sonra hâkim… kesin sonuçları ilan eder ve ilgili oda ile birliğe bildirir*" biçimindeki onüçüncü fıkrası uyarınca seçime ilişkin uyuşmazlıklar hakkında kesin olarak karar verir. Bundan başka onbeşinci fıkra uyarınca hâkim, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama sebebiyle seçimlerin iptaline ve seçimlerin yenilenmesine de kesin olarak karar verebilir.

38. 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesinde İlçe Seçim Kurulu Başkanının kararlarının kesin hüküm niteliğinde olduğunun açıkça belirtilmesi ve bu karara karşı herhangi bir hukuksal yola başvurma yolunun öngörülmemiş olması, İlçe Seçim Kurulu Başkanının kararlarının yargısal anlamda kesin hüküm niteliğinde olduğunu göstermektedir.

39. İlçe Seçim Kurulu Başkanının yargısal fonksiyon ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken diğer bir unsur da, bağımsızlık ve tarafsızlıktır.

40. 298 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasına göre bir ilçedeki en kıdemli hâkim o ilçenin ilçe seçim kurulu başkanıdır. Anayasa'nın Üçüncü Kısmının Üçüncü Bölümde yer alan 138-158. maddelerinde "*Genel Hükümler*" ve "*Yüksek Mahkemeler*" başlıkları altında yargı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu maddelerde Yüksek Mahkemeler ile bunların başında bulundukları yargı düzenleri sayılmış ve ayrıca mahkemeler ile hâkimlik ve savcılık mesleğinin temel kuralları belirlenmiştir.

41. Seçimlerin genel yönetim ve denetimi ise Anayasa'nın Üçüncü Kısmının "*Yasama*" başlıklı Birinci Bölümünde yer alan 79. maddede düzenlenmiştir. Anayasa'nın

"*Seçimlerin genel yönetim ve denetimi*" başlıklı 79. maddesinde seçimlerin, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılması öngörülmüş ve seçimlerin başlamasından bitimine kadar seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili şikâyet ve İtirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir.

42. Başta Yüksek Seçim Kurulu olmak üzere seçim kurulları Anayasa'nın yargı bölümünde yer almadıkları halde, İlçe Seçim Kurulu 298 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca kurulur ve başkanlığını ilçedeki en kıdemli hâkim yapar. İlçe Seçim Kurulunun görevleri ise aynı Kanun'un 20. maddesinde sayılmıştır. 298 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendine göre İlçe Seçim Kurulu, "*Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak*"la görevlidir.

43. Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının organ seçimleri 298 sayılı Kanun'un 1. maddesi kapsamı dışında olmasına karşın bu kuruluşlarla ilgili seçimler kendi özel kanunlarının verdiği görev nedeniyle İlçe Seçim Kurulu Başkanı olan hâkimin gözetiminde yapılmaktadır. Nitekim 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesi hükümleri uyarınca SMMMO'ların organlarının seçimleri de İlçe Seçim Kurulu Başkanı olan hâkimin gözetiminde yapılmaktadır.

44. Seçim kurulları Anayasa'nın yargı bölümünde yer almadıkları halde, başvuruya konu kararı veren İlçe Seçim Kurulu Başkanı, HSYK tarafından ataması yapılmış, Anayasa'da güvence altına alınan hâkimlik bağımsızlığı ve teminatından faydalanan bir hâkimdir. Bu itibarla İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının yargısal fonksiyon ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken bağımsızlık ve tarafsızlık unsurlarına sahip olduğunu kabul etmek gerekir.

45. İlçe Seçim Kurulu Başkanının yargısal fonksiyon ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken son ölçüt ise "*kanunla kurulmuş olma*" ölçütüdür. AİHS'in 6. maddesinde yer alan "*kanunla kurulmuş mahkemede yargılanma hakkı*" Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının da önemli bir öğesidir (AYM, E.2002/170, K.2004/54, K.T.5/5/2004). Bununla birlikte Anayasa koyucu, Anayasa'nın 37. maddesinde "*Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz*." biçimindeki kurala yer vererek yargılamayı yapan mahkemenin yasayla kurulması gerektiğini ayrıca belirlemiştir. Anayasa'nın "*Mahkemelerin kuruluşu*" başlıklı 142. maddesinde "*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir*" denilerek mahkemelerin yasayla kurulması gerektiğinin altı çizilmiştir.

46. Kanunla kurulmuş mahkeme, kuruluş, yetki, yargılama yöntemleri gibi konuların "*yargılamadan önce*" yasayla düzenlenmiş olması anlamına gelir. Yasayla düzenleme ise "*belirliliği*" ve "*öngörülebilirliği*" içerir (AYM, E.2010/32, K.2011/105, K.T.16/6/2011).

47. Anayasa'nın 79. maddesinin üçüncü fıkrasında, "*Yüksek seçim kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir*" denilmek suretiyle İlçe Seçim Kurullarının yargılama usulleri kanunilik güvencesine bağlanmış, 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesinde ise Odaların ve Birliğin organ seçimlerinin aynı Kanun'da yazılı esaslara göre yargı gözetimi altında gerçekleştirileceği söylendikten sonra İlçe Seçim Kurulu Başkanı olan hâkimin görevleri sayılmıştır. Bu itibarla İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının, yargısal fonksiyon

ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken kanunla kurulmuş olma unsuruna sahip olduğu kabul edilmelidir.

48. Bütün bu açıklamalar dikkate alındığında, İlçe Seçim Kurulu Başkanının seçim konularıyla ilgili şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin hükme bağlama görevi yönünden yargısal bir faaliyet icra ettiği ve hâkim bağımsızlığı ve tarafsızlığına sahip olduğu kabul edilmiştir. Bu sebeple, seçim konularıyla ilgili şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin hükme bağlama görevi yönünden İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının klasik yargı teşkilatı içindeki mahkemeler dışında kalan ama yargılama faaliyetinde bulunan organları da kapsayacak şekilde Anayasa'nın 36. maddesinde "*yargı yeri*" olarak belirlenen organlardan olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

2. Kabul Edilebilirlik İncelemesi

49. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

50. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

51. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

52. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

53. Başvuru konusu olayda başvurucu, Oda seçimlerinde gurupları adına katılmak üzere aday listelerini eksiklikleri de tamamlanarak süresinde Genel Kurul Divanına verdiklerini ancak Divanın, listelerin süresinde verilmediği gerekçesiyle başvurularını reddettiğini ileri sürerek seçim sonuçlarına itiraz etmiştir. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı ise genel kurul toplantı tutanağına göre seçim listesinin zamanında verilmediğinin anlaşıldığı gerekçesiyle itirazı reddetmiştir. Başvurucunun iddiaları mevzuatın yorumlanmasına, delillerin değerlendirilmesine ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

54. Adil yargılanma hakkı bireylere dava sonucunda verilen kararının değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetletme imkânı verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin şikâyetlerin incelenebilmesi için başvurucunun yargılama sürecinde haklarına saygı gösterilmediğine, bu çerçevede yargılama sürecinde karşı tarafın

sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunamadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi, mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfiliğe ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerekir. Somut olayda başvurucunun yargılama sürecinin hakkaniyete aykırı olduğuna dair bir bilgi ya da belge sunmadığı, aksine yargılama sonucunda verilen kararın içeriğinin adil olmadığı şikâyetini dile getirdiği anlaşılmaktadır (B. No: 2013/2767, 2/10/2013, § 22).

55. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararının açık bir keyfilik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *"açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

56. Başvurucu ayrıca, İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının verdiği kararın kesin olarak verilmesiyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

57. 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesinin onüçüncü fıkrasında oda seçiminin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazların, İlçe Seçim Kurulu Başkanı olan hâkim tarafından aynı gün inceleneceği ve kesin olarak karara bağlanacağı; itiraz süresinin geçmesi ve itirazların karara bağlanmasından hemen sonra hâkimin kesin sonuçları ilan ederek ilgili oda ve birliğe bildireceği düzenlenmiştir.

58. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

59. Yargı yerlerinin verdikleri kararlarda, gerek yanılma, gerekse normları değişik biçimde yorumlama sonucu olarak doğan ve olağan sayılması gereken yasaya ve hukuka aykırılıkların giderilmesini sağlamak amacıyla bazı yöntemlerin konulması yoluna gidilmiştir. Bir yargı yerinin verdiği kararda aykırılık olduğu iddiası ile ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümlenmek üzere yargı önüne getirilmesi "*kanun* yolu"na başvurmadır. Kanun yoluna başvuru hakkı, adil yargılanma hakkının kapsamı içerisinde kabul edilmektedir. Bunun nasıl yapılacağı ise usul hükümleri ile gösterilmektedir. Anayasa'nın 142. maddesinde "*mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişlerinin ve yargılama usullerinin*" yasa ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Kanun yoluna ilişkin düzenlemeler, yargılama usulü kapsamındadır. Yargılamanın olabildiğince hızlı sonuçlanması ve sonuçların bir an önce açıklanması gerektiğinden her karara karşı değil, fakat önemli kararlara karşı kanun yoluna gidilmesi gereği benimsenmektedir. Nitekim mahkemelerce verilen tüm kararlara karşı kanun yolunun açık tutulması, kanun yolu kurumunu işlemez duruma getirebilir (AYM, E.2006/65, K.2009/114, K.T.23/7/2009).

60. Kaldı ki AİHS'in 6. maddesi ne ceza davalarında ne de cezai olmayan davalarda, 6. madde güvencelerine uygun bir mahkemenin kararlarına karşı kanun yolu başvurusunda bulunma hakkını güvence altına almaktadır. Ancak eğer bir devlet kendi takdirine bağlı olarak kanun yolu başvurusunda bulunma hakkı tanıyorsa, kanun yolu başvurusunu inceleyen mahkeme önünde uygulanan muhakeme usulünün Sözleşme'nin 6. maddesinde yer alan ilkelere uygun olması gerekir (bkz. *Delcourt/Belçika*, B. No: 2689/65, 17/1/1970, § 26). Öte

yandan "*Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı*" AİHS'in Ek 7 numaralı protokolünün 2. maddesi ile kabul edilmiştir.

61. Anayasa'nın tüm maddeleri aynı etki ve değerde olup, aralarında bir üstünlük sıralaması bulunmadığından, uygulamada bunlardan birine öncelik tanımak olanaklı değildir. Bu nedenle, kimi zaman zorunlu olarak birlikte uygulanan iki Anayasa kuralından biri, diğerinin sınırını oluşturabilmektedir. Hak arama özgürlüğü Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 142. ve davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını ifade eden Anayasa'nın 141. maddelerinin, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (AYM, E.2006/65, K.2009/114, K.T.23/7/2009).

62. Seçim kurullarının ve başkanlarının kararlarına karşı gidilebilecek şikâyet ve itiraz yolları, inceleme mercileri ve usulü 298 sayılı Kanun'un 110-132. maddelerinde düzenlenmiştir. Oysa somut başvuruda SMMMO seçimleri 298 sayılı Kanun'da belirlenen usulün dışında 3568 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yapılmıştır. Nitekim 3568 sayılı Kanun'un 40. maddesinde İlçe Seçim Kurulu Başkanının kararına karşı herhangi bir kanun yolu öngörülmemiş ve kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Söz konusu kuralla, SMMMO ve Birlik organlarının seçimlerine ilişkin şikâyetlerin ivedilikle sonuçlandırılması ve birlik organlarının belirlenmesi olduğu açıktır. Bir başka ifade ile kanun koyucu, önemsiz sayılabilecek bazı itirazlardan ötürü verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulmasına kanun ile sınır getirmiştir. Nitekim başvuruya konu Akdeniz İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının kararı kanuna uygun bir şekilde kesin olarak verilmiştir.

63. Açıklanan nedenlerle, İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının kararını kanunlardaki usul şartlarına uygun biçimde kesin olarak verdiği ve başkanlığın kararının açık bir keyfilik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *"açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, *"açıkça dayanaktan yoksunluk"* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 6/2/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ	Burhan ÜSTÜN

Üye	Üye
Nuri NECİPOĞLU	Hicabi DURSUN